

Природні і техногенні катастрофи: запобігання, зменшення ризику: до Міжнародного дня зменшення небезпеки стихійних лих

Пропонуємо увазі користувачів видання, що допоможуть їм отримати наукові знання про природні та техногенні катастрофи, їх попередження та технології захисту людства в разі виникнення катастроф. На виставці представлено документи з фонду ООНБ, які дають характеристику стихійних лих та техногенних катастроф, які сталися за останні роки ХХ і на початку ХХІ ст., аналізують конкретні ситуації виникнення природних катастроф, та пріоритетні напрями попередження та скорочення ризиків.

Діяльність Організації Об'єднаних Націй щодо зменшення ризику катастроф [Електронний ресурс] / Ахмад Зубайр // Репозитарій НУ «ОЮА». – Режим доступу:

<https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/b617aaa7-8e59-4362-ba8f-d5b975294d57/content>

У данному матеріалі узагальнено, що Організація Об'єднаних Націй на сьогоднішній день активно бере участь в координації держав з метою зменшення загроз природного характеру і саме в рамках ООН були прийняті ряд програм, включаючи Сендайську і Хіогську програми, які направлені на те, щоб зменшити ризики катастроф, а також направити діяльність держав і міжнародного співтовариства для досягнення головної мети – мінімізації виникнення катастроф, а також мінімізувати шкоди, які можуть бути завдані тією чи іншою катастрофою.

Становлення інституту міжнародно-правового регулювання захисту від техногенних катастроф [Електронний ресурс] / Ахмад Зубайр // Держава та регіони: науково-виробничий журнал. Серія: Право. – 2023. – № 3 (81). – С. 205-209.

У цій статті розглядається таке важливе питання, як рівень розвитку міжнародного права в сфері протидії техногенним катастрофам, включно із питанням співвідношення природних та техногенних катастроф в рамках міжнародного права, а також процес становлення міжнародного права та інституту міжнародно-правового регулювання захисту від техногенних катастроф.

Біла книга цивільного захисту України 2021–2022: інформаційне видання ДСНС [Електронний ресурс] / За загал. ред. П.Б. Волянського. – Київ : Інформаційне видання ДСНС, 2023. – 272 с.

Біла книга цивільного захисту України розроблена відповідно до пункту 4 статті 10 Закону України від 21.06.2018 №2469-VIII «Про національну безпеку України». Інформаційне видання містить аналіз загального стану сучасного безпекового середовища, інформацію та висновки щодо потенційних загроз техногенного, природного, соціального та воєнного характеру, аналітичні матеріали щодо функціонування єдиної державної системи цивільного захисту та результати діяльності Державної служби України з надзвичайних ситуацій за 2021–2022 роки.

Інноваційні розробки молодих вчених ДУ «ІГНС НАН України» для вирішення проблем радіаційної та техногенно-екологічної безпеки України [Електронний ресурс] // Наукова молодь – потенціал відновлення України: зб. матеріалів Всеукраїнського наукового семінару, м. Київ. – 25 травня 2022 року / О.О. Попов, А.В. Яцишин, В.О. Ковач, А.О. Запорожець, В.О. Артемчук, О.В. Пугач, Д.А. Ярошук – Київ, 2022. – С. 66-72.

Україна має розвинену ядерну енергетичну галузь і входить до списку 10 світових країн за кількістю діючих ядерних реакторів. З 2014 р. в наслідок військового конфлікту будь-яка АЕС може перетворитися на ядерно небезпечну ціль для терористів. Також, важливою проблемою атомної енергетики є радіоактивні відходи та відпрацьоване ядерне паливо, які потребують безпечного захоронення чи зберігання. Для вирішення проблем пов'язаних із підвищення ядерної, радіаційної та техногенно-екологічної безпеки України функціонують різні установи та організації. ДУ «ІГНС НАН України» є однією з провідних наукових установ України в галузі екологічної та радіаційної безпеки, що має світове визнання та тісно співпрацює з багатьма вітчизняними і закордонними науковими організаціями.

50 найдраматичніших радіаційних і ядерних подій в історії людства : причини та наслідки / І. М. Гудков, І. П. Дрозд. – Одеса, 2022. – 298 с.

У книзі зведено, узагальнено, проаналізовано та обговорено дані про найдраматичніші за наслідками радіаційні та ядерні події в історії людства: випробування ядерної та термоядерної зброї, радіаційні та ядерні інциденти, аварії, ядерно-радіаційну катастрофу, що трапилися з часу інтенсивного розвитку ядерних технологій, аварії на підприємствах, атомних підводних човнах, супутниках та інших об'єктах.

Донбас на порозі техногенної катастрофи : еколого-правові аспекти / О. Ю. Ілларіонов // Системи галузей права в умовах глобальних екологічних викликів : матер. Всеукр. наук.-пр. конф., 27 листопада 2020 р., м. Київ. – Київ, 2020. – 198 с.

У статті розглядається проблема можливого настання техногенної катастрофи на окупованих територіях Донбасу, а також на територіях суміжних з окупованими. Російська окупація окремих районів Донецької та Луганської областей і наступна безконтрольна експлуатація промислових потужностей та надр надають підстав визнати цю територію зоною надзвичайної ситуації.

Пріоритети в охороні природи в умовах війни: ситуація з Великим Лугом і Великим Степом / Ігор Володимирович Загороднюк // Вісн. НАНУ. – 2023. – № 9. – С. 12-23.

У статті розглянуто природоохоронне і біогеографічне значення комплексу екосистем Великого Лугу і Придніпровського Степу у системі природних комплексів, знищених або суттєво порушених внаслідок гідробудівництва Каховського водосховища і системи водогінних магістральних та іригаційних каналів, що йдуть від нього. Руйнація водосховища внаслідок воєнних дій у червні 2023 р. стала новою, вже другою (після його створення) екологічною катастрофою, за якою меліоратори починають планувати третю — повторне перекриття водотоку Дніпра і відновлення первинних функцій водосховища. Докладно проаналізовано цінність територій, вивільнених від води (заплава) та іригації (степ), перспективи відновлення екосистем, підстави та засади такого відновлення, а також комплекс мінімально необхідних біотехнічних заходів для каналізації і корегування процесів відновлення природи й подолання наслідків деградації внаслідок виголення дна водосховища, а також припинення зрошення значних територій Степу.

Війна і біобезпека в Україні / Михайло Арсентійович Тукало, Зеновій Юрійович Ткачук, Уляна Миколаївна Яненко // Вісн. НАНУ. – 2023. – № 8. – С. 14-22.

У статті розглянуто прогноз епідеміологічної ситуації, яка може очікувати Україну після підризу Каховської ГЕС та обміління Каховського водосховища. Через руйнування медичної інфраструктури населенню потерпілих територій стало складніше отримувати належну медичну допомогу, особливо в разі ймовірного спалаху інфекцій. Забруднення водних ресурсів, збільшення кількості безпритульних тварин, відсутність профілактичних заходів для запобігання виникненню спалахів захворювань — усе це ставить гострий виклик перед фахівцями, які відповідають за біологічну безпеку населення та військових. У статті наведено стислий перелік інфекційних захворювань, які вже реєструються на тимчасово окупованих територіях і можуть поширитися з біженцями та безпритульними тваринами на інші території України. Проаналізовано також наслідки стресу, якого зазнають українці під час війни, що може призвести до збільшення випадків смертельних захворювань.

Про екологічні наслідки руйнування греблі Каховської ГЕС: стенограма доповіді на засіданні Президії НАН України 6 вересня 2023 року / Сергій Олександрович Афанасьєв // Вісн. НАНУ. – 2023. – № 11. – С. 71-80.

У доповіді наведено результати проведеного в Інституті гідробіології НАН України комплексу досліджень з якісного та кількісного оцінювання екосистемних трансформацій, спричинених руйнацією греблі Каховської гідроелектростанції, а також аналіз подальшого перебігу процесів, зумовлених цією катастрофою, та можливих негативних наслідків для навколишнього середовища. Підготовлено пропозиції до органів виконавчої влади щодо вжиття необхідних заходів.

Кризові екологічні комунікації у період воєнного часу (на прикладі Каховської ГЕС) / Альона Мирошниченко // Грані. – 2023. – Т. 26, № 5. – С. 132-142.

Статтю присвячено дослідженням кризових екологічних комунікацій та реакції світової спільноти на підлив Росією Каховської ГЕС. Об'єктом є кризові екологічні комунікації, а предметом – кризові екологічні комунікації у період воєнного часу на прикладі підливу Каховської ГЕС. Мета дослідження – встановлення стану формування відношення до подій в Україні вітчизняними та міжнародними екологічними активістами, політичними діячами, представниками сфери гідроенергетики та оборони, та їх позиції на прикладі підливу Каховської ГЕС, а також окреслено головні тези, що лунали в мережі інтернет та ЗМІ щодо цієї екологічної катастрофи. Результати: з'ясовано, що великий вплив на формування думки та позиції щодо підливу Каховської ГЕС мали США та Велика Британія, бо заяви офіційних представників не мали чіткої відповіді щодо винуватця катастрофи. До цього призвела відсутність незалежних доказів причетності Росії до підливу дамби, а це сталося через те, що на Каховській ГЕС не було міжнародних спостерігачів. Маючи розвідувальні дані щодо того, що Каховська ГЕС замінована і є великий ризик її підливу, ні Україна, ні міжнародні організації не вжили всіх необхідних заходів для недопущення екологічної катастрофи. Висновки: проведений аналіз вказує на відсутність ґрунтовної попередньої комунікативної підготовки, а також чіткого алгоритму дій щодо комунікації та взаємодії, якщо трагедія все ж таки станеться. Це призвело до подальших сумнівів серед посадових осіб, ЗМІ та світової громадськості щодо підливу Росією Каховської ГЕС, що в свою чергу вплинуло на підтримку світової спільноти та допомогу у ліквідації наслідків на території підтоплення. Також це може вплинути на притягнення винуватця до відповідальності згідно з міжнародним правом та до компенсації завданої екологічної шкоди.

Аварія на Чорнобильській АЕС: глобальні причини техногенної катастрофи / Інна Ніколіна, Руслана Марек // Наук. зап. Вінниц. держ. пед. ун-ту ім. М. Коцюбинського. Серія: Історія. – 2022. – Вип. 41. – С. 52-59.

Метою статті є спроба об'єктивного дослідження процесу будівництва Чорнобильської атомної електростанції, з'ясування порушень, які були допущені в ході зведення конструкцій реакторів, що призвели до аварії. Метою також є намагання авторів висвітлити інформацію про саму аварію на атомній електростанції, її хронологію, причини та масштаби. Обрана для дослідження проблема залишається актуальною, оскільки Чорнобиль – це трагедія усього світу. Надалі розвиток ядерної енергетики повинен супроводжуватися досконалішими заходами забезпечення надійності та безпеки експлуатації реакторів, а також унеможливленням прикладів ядерного тероризму, який сьогодні здійснює Російська Федерація в ході російсько-української війни. Захоплення українських атомних електростанцій РФ наразі є реальною ядерною загрозою через неможливість належного контролю за функціонуванням цих об'єктів, тому нашим завданням є осмислення уроків та спадщини Чорнобиля.

Моніторинг радіоактивного забруднення місцевості та ліквідації наслідків природних та техногенних катастроф / Василь Миколайович Триснюк, Віктор Олександрович Шумейко, Тарас Васильович Триснюк, Василь Миколайович Марущак // Екологічна безпека та природокористування. – 2022. – Вип. 2 (42). – С. 35-46.

У статті сформульовано актуальне завдання підвищення рівня екологічної безпеки радіоактивно забрудненої місцевості, постановку задачі ліквідації наслідків природних та техногенних катастроф на території України, проведено аналіз проблем управління техногенною безпекою на території, де зафіксовано надзвичайну ситуацію. Наведено класифікацію джерел надзвичайних ситуацій, виходячи із причин виникнення, різних видів об'єктів ураження в залежності від характеру поведінки в екстремальних умовах, різних видів ресурсів захисту, які реалізують необхідні захисні заходи.

Техногенні та екологічні ризики і катастрофи : підручник / Ігор Семенович Єремєєв, Аліна Олегівна Дичко, Тавр. нац. ун-т ім. В. І. Вернадського. – Одеса : Олді+, 2024. – 232 с. : рис., схеми, табл.